

Людмила БІКСЕЙ

**ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА
ЗАСЛУЖЕНОГО ХУДОЖНИКА УКРАЇНИ,
ЛАУРЕАТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ
ім. Т.Г.ШЕВЧЕНКА ЮРІЯ ГЕРЦА**

Лауреат Національної премії імені Т. Шевченка, Заслужений художник України Ю. Д. Герц до своїх щиріх і приязніх глядачів прийшов чималою кількістю творів, які живописно переконливо засвідчують самобутність авторського стилю, оригінальність бачення світу митця. Душа і дух народу казкової Карпатської землі піднесено опоетизовані у пристрасних барвисто-веселкових полотнах художника. Мажорне звучання звичаїв, обрядів та народно-пісенної творчості, оптимізм мудрості народної правди – невід'ємна риса творів Заслуженого художника України Ю. Герца.

Постать Ю. Д. Герца у мистецтві сучасної України – неординарна і талановита, як у своїй реалізації покликання служіння рідній землі, так і у заздалегідь обраному способі реалізації – створенні живописного життепису країни народження, рідної оселі.

Тема Батьківщини, домівки під назвою Закарпаття завжди була провідною для Ю. Герца. Це відповідало його глибинній сутності, його небайдужому і людяному серцю. З плином часу з'являється могутній струмінь персоніфікованої теми: найвища вартість на Землі – життя. Фізиці простору під назвою “домівка” художник додає ще один вимір – любов. З полотен Юрія Дмитровича вирує енергія любові, веселковість щастя як найвищого щабельо самореалізації.

Ю. Д. Герц, як художник, склався у другій половині ХХ століття. Це було століття досягнень і втрат, великих випробувань і накопичення

потенціалу для епохи, що наближається. Скресали континенти роковими долями, танули країни, імперії, вирували революції, скрежетали залізними зубами війни. ХХ сторіччя ніби бажало дати людству екстремуми емоцій, подій, вчинків, культури і масовості, доводило неминучість циклічності світової історії. Людині дається шанс вирватися із зачарованого кола техносмерті, реалізувати на Землі свято життя. Свято це з людиною завжди, бо цей дарунок – від моменту народження, але в суєті буденного чомусь зовсім забувається, відходить на задній план. Для художника Юрія Герца між періодами життєвих штилів і бурхливих штурмів викристалізувалося своє поняття щастя. Гордо промовляє Герц: “Я – щасливий”. Для митця щастя – стулені у молитві долоні, між котрими б’ється небайдуже серце людини. Людське серце в радості і горі. Уміння співпереживати і просто любити є запорукою успішного існування на землі. Тоді приходить просте і вічне: “I відцвіте мигdal...”

Озираючись на мить, спробуємо зазирнути у долоні художника і прочитати лінії душі митця ...

У багатодітній сільській родині Дмитра Герца далекого зимового ранку 27 числа місяця лютого 1931 року народився хлопчик. Часи були неспокійні, бурхливі. У Європі потайки вирували енергії війни, а село Лохово, що на Мукачівщині, в колишній Чехословаччині, притулило маленького Юрчика. Мов у казці, семеро діточок у сім’ї Герца-батька. Семеро струночок бадьорих і дзвінких, сім кольорів у райдуги, сім нот. Загадкова сімка. Юрчик був третім, кажуть, найщасливішим у своїй долі, бо в казках третьому випадає все: і царство, і дружина гарна. Найдовірливіші і найширіші стосунки були зі старшим, Михайлом. Ох і імена! Михайло – на честь найголовнішого небесного воїна, архангела Михаїла. А Юрій... Біблейський носій імені Георгій, у слов’ян Юрій-Змієборець, Переможець, що уособлює любов до звитяги, до перемоги над тьмою. Ім’я – своєрідне щеплення від чорноти в житті, від проблем. Згодилося в житті те щеплення!

У сільських хлопчаків дитинство минає дуже швидко, бо рано долучаються до дорослого життя, до господарювання. Швидко минали храмові свята у рідному селі. Вони запам’яталися цукерками, солодощами, пташками-мідянниками. Солодко пахли засмаглі на сонці

виногради, червонобокі яблука встилали доріжки дітворі. Відспівали пісень парубки. Стихло на Закарпатті: у 1939 році було не просто передчуття війни. Це ще одна трагічна віха в історії нашого краю.

У березні 1939 року Закарпаття – Карпатська Україна – було окуповано угорськими військами.

Дитинство Юрія закінчилося там, у колишньому житті, виринаючи з підсвідомості кольорами, запахами, звуками. Фронт проходив біля села. Навчання у народній школі, розпочате малим Юрком у 1937 році, продовжувалося. По дорозі в школу треба було перетинати лінію фронту.

Де витоки того, неймовірно запаморочливого та трункого, мов повітря Карпат, бажання малювати? Старший Михайло помітив Юркові вправні рисуночки олівцем, коли той списував з абетки, з побаченого довкола. Для подальшого заохочення до малювання Мишко приніс водяні фарби, папір та вугільні олівці з міста, де вчився в Руській гімназії. Там викладали попри інші предмети і малювання. Тож брат спонтанно став першим наставником молодшому братику, відчував у нього тяжіння до створення образу на папері.

З дитячих вражень добре пам'ятає розсипи кольорів червоних, синіх, жовтих, помаранчевих на білоніжному полотні, а все це багатство – на зеленому весняному перелозі. Кожен колір – своя історія, казка, значення, асоціація. Спливали у пам'яті новорічні свята у заметеному по самі шибки селі, грайливий шепіт води під замерзлою кригою та тужливий малиновий дзвін церкви. Усе разом об'єднувалося у відчуття безмежної свободи, радості та щастя. Усе це прийде потім, коли найсолідшою водою буде вода з криниці дитинства.

У 1944 році війна перейшла через Карпатські гори, полишаючи людям надію та віру в нове життя, у краще прийдешнє. З 1945 року Закарпаття ввійшло до складу Радянського Союзу. Устрій життя докорінно змінився. У дорослих були дорослі проблеми, а у малих – малі. Перед Юрієм стояло завдання вчитися. Брат Михайло розпочав навчання у новоствореному Ужгородському університеті, а Юркоувесь 1946 рік вивчав педагогіку в педагогічному училищі в Мукачеві. Завдяки ініціативі старшого брата і власній наполегливості Юрко Герц стає студентом Ужгородського училища декоративно-прикладного

мистецтва наступного 1947 року. Першими студентами цього ж училища стали і багато відомих нині майстрів образотворчого мистецтва.

Для Юрія Герца усе довкола було святом, а навчання – найбільшим. Романтично налаштований юнак зусиллями пошуку власного мистецького світу створював фантазійний омріяний світ. За всіма лініями, плямами і конструкціями завжди вбачав щось казкове і незвичайне. Власні спогади, думки, мрії служили дверима в скарбницю вічного феномену, що зветься пам'ять.

Вступ до училища прикладного мистецтва – початок відліку нового етапу в житті. Небагато це – шістнадцять, але уже і немало. Юрій Герц був у захваті від того, що став студентом. На той час малювання було найбільшим змістом його життя. І в своїй власній долі хотів наслідувати своїх старших учителів, колег, друзів. Запам'яталися спільні студії у майстернях та ретельні опрацювання матеріалів, зроблених на пленерах. На Замковій горі поблизу Ужгородського замку загомоніла художницька братія першого художнього училища на Закарпатті, опановуючи непрості мистецькі вправи. Прагнув стати художником і Герц. Росяними стежками його дитинства поруч ходила мрія, яка і привела Юрка до мольберта. Учителі були вимогливі і справедливі, учні були галасливі і молоді. Назавжди зберіг в пам'яті час, проведений поруч з видатним Ерделі, його слова про мистецтво. Втім, зараз розумієш, що митець був ніби поруч і в той же час далеко: замріяний “парижанин”, знавець Європи, європейського мистецтва, володар вишуканого смаку і елегантності. Для студентів Ерделі був еталоном митця. Щоправда, дотепер люди “біля мистецтва” не зрозуміли, що талантом треба бути, а не здаватися. Основною ознакою справжньої величності людини, як стверджує класик, є її великудушність. Ерделі був не просто ширій, він був великої нелукавої душі. І любив він не для себе, і жив для інших, не знав компромісів зі своїми совістю і честю.

З часів незабутнього навчання в колективі училища Юрій Герц зберіг відчуття великої вдячності своїм учителям за можливість учитися у них, працювати під їхнім керівництвом, доторкнутися до їх легендарних постатей. Йосип Бокшай, Адальберт Ерделі, Федір Манайло, Андрій Коцка, Ернест Контратович – саме їх заслуга у тому, що мистецтво

Закарпаття зажило всеукраїнської та всесоюзної слави. Саме мальовнича Верховина у перші повоєнні роки сколихнула офіційний Київ, вразила своєю життєвістю та оптимізмом мистецький Олімп.

Можна уявити, як спрагло ловив кожне слово учителів хлопчина з підгірського села. Старовинні вулички міста над Ужем утримували своєрідний настрій мистецького свята, учасником якого став і Герц. Урок за уроком приходили учителі. Кожен – постать, особа, індивідуальність. Вони прищепили Юркові Герцу переконання, що мистецтво – не фах, а покликання душі, без якого не може митець існувати. Розуміння теоретичне подібне до зернятка, яке падає в родючий ґрунт тоді, коли людина слухає слова.

Збереглися почасти ті перші рисуночки. Збереглося бажання творити. Втім, крилець нарощувала дисципліна, потрібна у творчому середовищі, передусім, щоденні студії та праця. Роботи було вдосталь. Герц відчув, що досвіду і знань, просто навиків не вистачає. Підвищена вимогливість до себе змушувала час від часу пригадувати ерделівське заохочення творити: “Герц, ти коли уже став художником?” Наодинці була копітка робота, а на розсуд учителя – результат. Усвідомив, що треба працювати над собою, читати літературу, знайомитися з працями філософів, поетів. Багато чого опановував самотужки. Відкрив для себе огненну поезію Тараса Шевченка та Лесі Українки, пристрасно-мудрого Івана Франка, лірика у прозі Михайла Коцюбинського, метафоричного Григорія Сковороду. Став життя своє вивіряти за принципом: “Я в серці маю те, що не вмирає!” Відчув, що саме це, потрібне митцеві, несе творчість, мистецтво, проявляючи духовність і людяність. Учитель Йосип Бокшай казав: “Вивчайте, любіть велике вітчизняне мистецтво, створене геніями усіх народів. Воно просвітлює розум і облагороджує серця”. Знаходячись під впливом учителів, Герц працював ретельно, дещо сухо і графічно. Прагнення йти в ногу з часом приводило на виставки реалістичні твори, які, хоч і тішили молодого автора, але відповіді на запитання його внутрішнього “я” не давали. В основі живопису лежить колір, потім – форма, конструкція, об’єм і малюнок. Ось поле удосконалення митця. Герцові твори були спеленуті авторитетом реалізму.

Після служби в армії та закінчення художнього училища у 1955 році Юрій Дмитрович Герц повертається “в народ”. Мальовнича

Хустщина: високі стрімкі гори, гомінкі потічки, мінеральні джерела, усміхнені працьовиті співучі люди і багатство культур. Причина переїзду в Хуст була життєво проста: подружжя Герців (Юрій на той час одружився з Наталією Толстою) було направлене для роботи в Хустський районний будинок культури. Натхненний теплою атмосферою в Ужгородському училищі декоративно-прикладного мистецтва, ідеями високого мистецтва, почертнутого від своїх учителів, Юрій Герц приймає важливе рішення: прийняти естафету своєрідної підготовки митців від своїх учителів – А. Ерделі, Й. Бокшая, Ф. Манайла, А. Коцки, В. Береца тощо.

У Хусті Юрій Герц разом з дружиною, яка свого часу викладала в Ужгородському училищі прикладного мистецтва, створюють об'єднання митців Хустщини, згуртовують їх навколо ідеї художнього братства. З часом це об'єднання стало називатись і відоме під назвою “Митець Верховини”. Та і як було не спробувати себе на захоплюючій своєю силою думці, віднайтись на ниві могутніх художніх комун. Ці ідеї, оповиті легендами про Париж, проросли в художньому середовищі. Поруч з Хустом в Тячеві на початку ХХ століття понад дванадцять років діяла школа – художня колонія Шимона Холлоші, а сусіди-угорці серед перших в Європі апробували живопис на пленерах, тобто у відкритому просторі мистецьких художніх шкіл. Та й закарпатська школа живопису утвердила себе на ґрунті самовідданої творчої роботи Адальберта Ерделі та Йосипа Бокшая у Приватній публічній школі малювання, створеній в Ужгороді 1927 року. 1946 року на Закарпатті утворюється творча художня спілка закарпатських митців, яка несе статус офіційної, тобто об'єднує довкола себе митців-професіоналів. Ідея створення творчого об'єднання “Митець Верховини” полягала не стільки в адмініструванні, як у щоденній творчій праці, була нерозривно пов’язана із буденною напруженовою роботою: навчатися самому, навчаючи інших. Іскорка великого учительства наших корифеїв живе і понині: професійного зростання не може бути без спілкування і чесного обговорення творів.

Хуст – цікаве і мальовниче містечко – у часи Австро-Угорщини було королівським, мало права і привілеї вільного міста, а у бурхливому двадцятому сторіччі високо підняло прапор Закарпатської України. Для

Герца місто стало живою лабораторією мистецьких вправ та знаходження свого місця у художньому процесі на Закарпатті. З роками знаменитий народний художник СРСР Федір Федорович Манайло визнав: "Юрку, ти недаремно жив у Хусті двадцять років. Почув дух Верховини. А це – найцінніше".

Основу творчого об'єднання в Хусті становило подружжя Герців, працювали там же і Кідора Андрій, Калинич Іван, Гайду Іван, М'якішев Степан та інші. Працювали з завзяттям! Поруч з Юрком – невтомна трудівниця, життєва супутниця, колега у мистецтві Наталія Семенівна. А вона – вельми талановита у ткацтві гобеленів (килимів), а ще серветок, рушників, доріжок. Знання кольорів, законів формотворення та композиції додають творам авторки життєвості та сили.

Роки спливали Тисою, мов човники синочка Сергія. Юрій Дмитрович з колегами їздив на Воловеччину, Міжгіршину, Хустщину, збирав етюди, замальовки, ескізи. Барвиста Верховина нуртувала повновартісним насиченим життям. Вона змусила Ю. Герца рухатись у напрямку реалізації задумів. Герц інтенсивно і напружені шукає. Від відвертого реалізму приходить до кардинальних висновків про силу кольору та креативність форми народного мистецтва. Приголомшують його спостереження та роздуми над орнаментикою гуцульських рельєфних зображенень. А полівалентність символів ткацтва, вишивки, геометричність різьблення, універсальність писанки! Ось де справжні поклади багатства!

60-і роки минулого століття з їх культурною "відлигою" були у "ширшому діапазоні допуску", ніж попередні 50-і. На зміну увінчаному офіціозом соціалістичному реалізму поступово приходить живописна спроба сказати серцем. Сказати про те, що наболіло. Документальна безоб'єктна сухість змінилася багатомовністю та розмаїттям стилів. Палітра багатогранного образотворчого мистецтва країни звучала від "суворого", емоційно дещо стриманого, іноді "аскетичного" стилю до піднесеної декоративізму на грані народного наїву.

Джерело опоетизованого авторською фольклору у живописі відкривається у Юрія Герца на мальовничій Хустщині. Тут проявляється його почерк, манера, стиль. Тут одержує стимул для творчого зростання.

Знахідки у кольорі і композиції, сюжеті свідчать про накопичення потенціалу митця. Живописні твори "До світла" (1969), "Свято майки" (1965), "Свято на Верховині" (1975), "Верховина святкова" (1979) засвідчують появу нового творчого обличчя у закарпатському образотворчому мистецтві. Твори Юрія Герца знаходять схвальний відгук у знавців Ужгорода, Києва.

Амплітуда пошуків Юрія Герца змінюється від зовнішнього споглядання до знаходження себе в оточуючому світі, а потім знову до зовні демократичного процесу творення. Це явище, притаманне митцеві, який не замикається на один раз знайденому художньому виразі, репліці. Спочатку, у 60-х роках, автор знаходив теми, близькі зазвучанням до народного життя, побутового жанру. Потім – зведення власного Храму, віднайдення сили духу, сили внутрішнього спокою.

Наступний період життя – період злету і розквіту всіх інтелектуальних і духовних сил митця, період яскравого прояву кращих сторін хисту, працьовитості та неповторних рис індивідуальності творчої манери. Йосип Йосипович Бокшай, народний художник СРСР, високо оцінив "Герцове відчуття декоративної плями." У творах 80-х років виразно домінує у автора інтенсивний зелений, червоний, жовтий та синій кольори. Відкриті, без нюансів і площинних переходів, кольори, як і обличчя у людей, можуть сказати багато. Народна традиція декоративності і декларативності кольором живе у творах "Верховина святкова" (1979), "Пісня Верховини" (1993). Від виставки до виставки лунають позитивні відгуки про твори. Іноді художник підсвідомо обирає тон, у якому ззвучатиме створювана картина. Стан природи і стан душі автора повинні бути у гармонії. Щонайменший дисонанс – і рветься устрій твору кольоровим голосінням, криком, болем. Інтуїтивно Юрій Герц передчуває подію. Тоді кращим "прovidцем", оракулом стає загадкове відчуття. Митець довіряє йому. Особливо вдавалися Ю. Герцу твори з арсеналу вражень його омріянного дитинства. Це – фееричні сцени різдвяних свят: "Різдвяні забави" (1992), "Різдвяний день на Верховині" (1998) тощо. Різдво починалося з виготовлення вертепа, зірки, з якою ходили колядувати. За каркас зірки брали решето, на окружність симетрично клейли куточки промінців, які покривали кольоровими папірцями. Сценки

з життя новонародженого немовлятка наклеювали спереду зірки. Уся ця конструкція оживала, коли всередині запалювали свічку. Відчуття свята запам'яталося назавжди. Як і екстаз від кольорової "нової радості"!

Чи не тому ця тема посіла вагоме місце у творчому доробку Юрія Дмитровича Герца. Це не оспівування патріархальщини, старовини заради неї самої. Різдвяна тематика Ю. Герца – це оспівування нової

Герц Ю.Д. "Пасхальна ніч" м/т 1992 р. 70x90.

духовної людини, яка зроджується під старою різдвяною маскою.

Перед мольбертом найбільше концентрується думок, спогадів, міркувань. Вкотре художник залишається наодинці з самим собою і всепоглинаючим феноменом-пам'яттю. Саме вона – володарка минулого і майбутнього. Вона говорить через предмети, мову, фольклор, а митець засобами образної виразності несе інформацію в просторове середовище. До цього всього долучається ще сила таланту і любові.

Юрій Герц захоплювався видатним знавцем побуту, етнографії, фольклору Закарпаття, Лемківщини та Бойківщини, народним

художником України Ф. Манайлом, який кохався у народних звичаях, костюмах, традиціях. Герц по-манайлівськи точно прагне передати колорит, атмосферу, просто “живо писати” людей, які мешкають на Закарпатті. Виконані у жанрі побутового опису твори Ю. Герца переважною своєю деталізацією та достовірністю: “Пряха”(1993), “Лемківська хата”(1997), “Там, де я родився” (1998) та ін. Художник іде шляхом мінімізації насичення повітрям площини твору для того, щоб “приземлити”, дещо загрубити, спростити навмисне інтер’єри невеликих сільських помешкань і споруд. Через прості, необтяжені зайвою філософічністю речі, автор демонструє непорушні, вічні речі на землі. Корінь роду-племені говорить людською пам’яттю нашадкам. Небагато деталей, приглушене звучання синьої кольорової струни підкреслюють подібність зображеній стихії минувшини до водної стихії, де царюють хвилі, мов сплески емоцій, чуттів. Зовнішня описовість поступово, з плинном часу, який вправно переданий звучанням переважно холодним блакитним, переходить у сокровенність пережитого митцем. Тут у художника з’являються смислові нюанси кольорової гами дуже близьких у спектрі кольорів. Колесо життя повертається для осмислення до наших “витоків”. Численні експедиції у гори, на етюди, пізнання далекого від магістральних доріг простого життя народу принесли Юрію Герцу не розуміння, а відчуття самого духу народу.

Рідна земля – постійна сердечна пристрасть художника. Живописні твори Ю. Герца несуть виразне патріотичне національне звучання. Система колористичного устрою та декоративізм отримують підсилення засобом могутнього спрямування у русло традиції та переосмисленої автором новизни зображеного. Саме у Герца розумієш: мистецька форма і народний зміст стають органічно єдиними. Можна з впевненістю стверджувати, що художник не є механічним, бездушним споглядачем навколошнього життя. Горизонти художнього бачення розкриваються через наступництво поколінь, через асимілювання народності з екстремальною динамікою сучасності. Ця риса є невід’ємною ознакою творчого процесу, що не відмежовується від коренів і традицій, а підносить професійно осмислене і опрацьоване професійними художниками мистецьке тайство до вершин досконалості.

Неперевершене уміння народних майстрів зрозуміло і образно сказати, донести почуття чи думку до людини доступним їй способом, дедалі більше впевнювало Юрія Герца у правильності обраного ним шляху у мистецтві. Народна мудрість та художня образність творчості широких мас людей рідної землі – джерело постійного натхнення автора.

Герц Ю.Д. "Верховинський мотив" м/т 1996 р. 65x70.

У мистецькому доробку Юрія Дмитровича Герца повновартісно та оригінально представлені два цікаві тематичні аспекти, надзвичайно тісно пов'язані з світоглядними позиціями митця – зображення народних свят, що витоками мають релігійне життя церкви, та прадавніх звичаїв. Ці звичаї яскраво відображають круговорот у житті природи і людини. Різдво, Великдень, Трійця, Коляди – не просто свята, ритуали, а саме життя селян у вихорі сніжних очікувань водохрестя, у запалі весняних струменів надії Воскресіння, у знанні справедливості осінньо-урочистих

Покров. Споруду церкви вплітає у полотно твору дуже органічно і виважено. Розташовує її, як правило, у центрі композиції та наділяє її конкретним стилістичним завданням. У сюжетах фольклорно-обрядового звучання церква, ніби дійова особа. Вона уявно бере участь у розвагах, розмовах, іграх сільської молоді. Іноді здається, що церква ось-ось піде в танок, злетить над мальовничим краєвидом: "Свято на Бескиді" (2000), "Різдво" (2002). Зображене повністю у дусі манайлівської традиції, щоправда, у Манайла інтонації церковного статусу на полотні тлумачиться з іншим смисловим відтінком ніж виключно фольклорний. У селі, як і у місті, споруда церкви вінчає просторово і концептуально людську присутність у творі. Ця присутність або реальна, видима, зримоматеріальна, або мається на увазі. Ю. Герц, як правило, прикрашає церкву на полотні мереживом контурів дерев, вертикалями вказуючи напрям дороги.

Дешо архаїчним за задумом автора є твір "Михайлівська церква" (2000). Тут простежується дуже виразний підхід до моделювання просторового. Споруда церкви – у оточенні стовбурів вертикально виструнчивашихся дерев. На передньому плані – три хрести, як данина минулому і символіці числа "3". Символізм батьківщини, коренів родоводу та самої людини, прив'язаної до землі своїми гріхами. Праворуч від зображеного – доволі сучасне, стилізоване, з могутніми підвальнами несучого фундаменту, розп'яття. Воно є традиційним для сучасності і вмотивоване у сучасності. Позаду – світлий, величаво-елегійний, лагідний і загалом людяний фон. У пропорційному відношенні картина виразно виділяє саме те, що стосується минулого і теперішнього. Запорукою безхмарного майбутнього є людина у символіці самої церкви. Для майбутнього важливо, щоб люди були не натовпом, а церквою.

З часом Ю. Герц відходить від виключно побутового, фольклорного ставлення до церкви, як до незмінної ознаки життєвого процесу кожного закарпатського села.

Другу групу творів становить "чисте", без побутописання, зображення карпатських церков. Вони становлять доволі численну групу. "Святыни" назвав їх художник, сповідуючи з глибини душі повагу і

трепет збереженої генофондом земляків віри. Народна чистота, щирість та безхитрісність – альтернатива бездушному світові, що увірвався у життя людей бездуховністю.

Географія зображеніх архітектурних рукотворних “перлин” значна. Заслужений художник України Ю. Д. Герц у своїх живописних нотатках йде стежками багатьох дослідників закарпатського дерев’яного зодчества: “Горянська ротонда”, “Миколаївська церква”, “Церква села Терновець” тощо. Тут Герц приходить до узагальненого розуміння церкви, піднімаючись над буденністю та суєтністю. Тема церкви трансформована автором у тему знаходження людиною своєї власної дороги до Храму. Для Юрія Герца церква – не фетиш, не ідол, а символ прагнення душі до подвигу молитви. Створити молитву – значить увінчати землю, як “господнє творіння”, “свободою думки і духом любові” (Т. Шевченко).

У мистецькій палітрі жанрів Юрія Дмитровича Герца чимала кількість урбаністичних мотивів. Надзвичайно живописні твори митця з’явилися внаслідок безпосереднього зацікавлення історією рідного краю, документальними свідченнями старовини містобудування. Міський пейзаж із складною архітектонікою зображення, з таємничим присмаком невмолимого часу звучить несподіваною новизною тлумачення живописця. Ритміка оригінального візерунку будинків та різноярусних гостроверхих дахів робить міські пейзажі Ю. Герца сучасними і дуже свіжими. Чутливого на колір і ритм художника вражає своєрідна відмінна наспівність сільського ідилічного краєвиду від доволі могутньої енергетики ритмічної канви міських пейзажів.

Майже усі закарпатські живописці спробували себе у зображені місцевих пам’яток історії та архітектури – замків в Ужгороді, Невицькому, Мукачеві, Хусті, Чинадієві та ін. Спробував себе у цій темі і Герц. І що дивує – не похмурими, важкими, мовчазними стрижами століть бовваніють вони над просторами. У Ю. Герца ці споруди приваблюють кольором і відчуттям життя.

Відмітна риса творчості Ю. Герца: у художника немає нічого безжиттєвого. За яку б тему він не взявся, усе у його мистецькій лабораторії оживає. Живуть своїм життям замки і вузенькі бруковані

вулички міст, бадьорі стріхи тутешніх хат і горді верхівки замріяних гір. А вже люди ... “А у селах у веселих і люди веселі”, – бринить садками і виноградниками відомий життєрадісний наспів-заповіт. Герцове позитивне ставлення до життя і мистецтва було відмічене прийняттям до лав членів Спілки художників СРСР у 1969 році, а потім присвоєнням звання Заслуженого художника України у 1990 році. 1994 рік увінчив Ю. Д. Герца за красномовні і полум’яно-веселкові полотна серії “Барвиста Верховина” Державною премією імені Тараса Григоровича Шевченка. Це – визнання на державному рівні, коли творчість митця презентує націю, а за митцем стоїть держава, як запорука поваги до культурних цінностей народу, до культурної спадщини нації.

У полотнах України Юрія Дмитровича Герца постійно оптимістична атмосфера. Живописні твори художника нагадують чудові вишукані вітражі, мозаїки, витворені з прозорих смальт.

З 90-х років минулого ХХ століття автор починає замислюватись над багатозначністю відтінків кольорів. Декларативність народнопісennих сюжетів доповнюється проникненням у скарби психологічного архетипу закарпатців. Митець, ніби відсуває на дальній план конкретні, перцептуальні речі. Художник піддається цілком і повністю ідеї написання “світлоносного живопису”. Ю. Герц робить “прорив у світло”, вирішивши принципово для себе існування джерела світла. Зсередини живописної площини твору проривається сонячним світлом через нешільну поверхню образності, смислу. Світлом автор освячує свої полотна, вбачаючи метафоричністьзвучання образу. Матеріальність та конкретну вагу світлового потоку регулює виваженими прийомами режисера композиції. Світло художником зображується і через відчуття. І самим відчуттям. Це – мистецька знахідка художника. Вдається автору ізображення зимових місячних пейзажів у м’якому, дещо ілюзорному освітленні. Тут Ю. Герц площину полотна “ліпить” короткими енергійними ударами пензлю. Сюжет зображеного об’ємно структурується, відповідно як і кут зору глядача. Оптичний ефект площин, пронизаних внутрішнім світлом, переходить межу реальності. У мистецькому арсеналі Заслуженого художника України, лауреата Національної премії імені Т. Шевченка Юрія Дмитровича Герца – життєстверджуючі,

високопоетичні, оптимістичні полотна. Ці твори вінчають Людину на рідній землі, вчать шанувати прекрасне і вічне, коронують саме життя. Мовою живописної, заквітчаної, вільної "барвистої Верховини" проголошує істини правди і любові закоханий у рідну землю автор. Ю. Герц – наш сучасник. Бути сучасником – не значить проживати в одному просторі. Це значить – бути співзвучним ритму своєї епохи, своєї країни, свого народу. Жити і творити для людей, нести їм радість світлої надії і віри – ідеал, почертнений від своїх мудрих учителів. До нього усе життя і прямує своюю творчістю Юрій Дмитрович Герц.